

WATER EN BODEM STUREND

ONZE UITGANGSPUNTEN

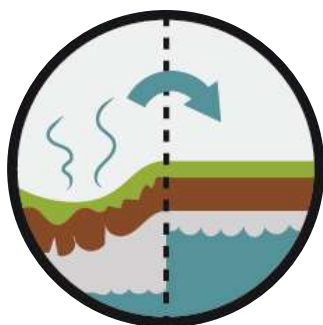

SLAPPE BODEM
sterke samenwerking

ONZE UITGANGSPUNTEN OVER WATER EN BODEM STUREND

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is bepaald dat 'Water en bodem sturend' een belangrijk uitgangspunt wordt in de ruimtelijke ordening van Nederland. 'Water en bodem sturend' houdt in dat het bodem-watersysteem een doorslaggevende rol speelt bij de inrichting van Nederland. Daardoor is ons land beter bestand tegen klimaatverandering en voorkomen we nog meer druk op de biodiversiteit. Water en bodem sturend voor de ruimtelijke planvorming betekent dat functie en ruimtegebruik zo veel mogelijk aansluiten bij de natuurlijke kenmerken van het water- en bodemsysteem. Met de Kamerbrief 'Water en Bodem Sturend' die op 25 november 2022 is verschenen, heeft het kabinet nadere invulling aan gegeven aan het regeerakkoord en de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Sinds het verschijnen van de Kamerbrief wordt gewerkt aan de concrete invulling. Dat verloopt via drie sporen:

- Landelijke 'Maatlat voor een Groene Klimaatadaptieve Gebouwde Omgeving'
- Ruimtelijk Afwegingskader Locatiekeuze (in ontwikkeling)
- Nationaal Programma Bodem Ondergrond en Grondwater (in ontwikkeling)

Bodemdaling is een belangrijk thema, dat zowel het water- als het bodemsysteem raakt. Het Platform Slappe Bodem wil met deze uitgangspuntennotitie een constructieve inbreng leveren, geredeneerd vanuit de samenwerkende gemeenten, waterschappen en provincies die het beleid zullen moeten uitvoeren. De keuzes die hierbij gemaakt worden zijn vanzelfsprekend altijd gebieds-specifiek.

LANDELIJKE 'MAATLAT GROENE KLIMAATADAPTIEVE GEBOUWDE OMGEVING'

De maatlat is een basis voor klimaatadaptief bouwen, waaraan voldaan moet worden om toekomstbestendig te ontwikkelen. Bodemdaling is een van de zes thema's in de maatlat, met als doel: 'Bodemdaling van gebouwd gebied en de gevolgen ervan blijven nu en in de toekomst beheersbaar en betaalbaar.' Daarbij zijn twee 'decentrale normen' geformuleerd, die door provincies en gemeenten moet worden vastgelegd in de verstedelijkingsstrategieën, omgevingsplannen, privaatrechtelijke overeenkomsten, etc.:

- 1) **Bodem en waterkenmerk is mede sturend bij keuze functie, systeem en inrichting.**
Motiveren in hoeverre bebouwing en infrastructuur binnen het plangebied afgestemd is op de specifieke kenmerken van de bodem- en watersystemen. De bodemdaling wordt hiermee zoveel mogelijk gemitigeerd en beperkt, zodat bodemdaling nu en in de toekomst beheersbaar en betaalbaar blijven. Hierbij is het van belang dat bebouwing en infrastructuur worden ontwikkeld en ingericht passende op de kenmerken van bodem- en watersysteem ter plaatse. De beoogde nieuwbouw moet zodanig worden ingericht dat het bodemdaling- en klimaatbestendig is gedurende de levensduur.
- 2) **Stel regels op voor inrichting en ontwerp naar bodem-watertypologie van gebied.**
Aantonen dat de ontwerppeilen van de buitenruimte – inclusief de aanwezige infrastructuur en bebouwing – voor openbaar en privaat terrein levenscyclusbestendig is gekozen om de functies te ondersteunen. Hierbij worden inrichtingskosten zoals gebruiks- en beheerkosten volledig meegenomen bij de nieuwbouw. Bij de keuze moet de gehele levensduur (bijvoorbeeld 60 jaar voor de riolering) worden betrokken inclusief de beheerfase, zodat de kosten niet afgewenteld worden op bewoners en beheerders. De restzetting wordt berekend over een periode van 30 jaar na oplevering. Parameters worden gemonitord over een periode van 10 jaar. Betrokken partijen leggen verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden vooraf vast.

ONZE UITGANGSPUNTEN OVER DE 'MAATLAT':

- Goed dat provincies en gemeenten normen moeten vastleggen;
- Goed dat er ruimte is voor maatwerk: Bouwen op slappe bodem is mogelijk, mits de juiste maatregelen worden genomen en (innovatieve) technieken worden toegepast;
- Vastlegging blijft erg open; er worden geen minimumeisen gesteld. De Omgevingswet biedt (te) veel lokale beleidsvrijheid. Het is beter om wel minimumeisen op te nemen vanwege een gelijk speelveld.
- Financieel instrumentarium moet geregeld worden (financieel toezicht en investeringscapaciteit voor hogere aanlegkosten). Zonder financiële armslag is het voor lokale en regionale overheden onmogelijk om ook aan andere eisen te voldoen (zoals betaalbaar, sociaal, etc.);
- Bij de keuze voor de inrichting (aanlegmethode) moet de gehele levenscyclus worden beschouwd. Dit betekent dat een LCC wordt uitgevoerd waarbij rekening wordt gehouden met aanleg, beheer en vervanging, zodat de kosten niet afgewenteld worden op bewoners en beheerders.

RUIMTELIJK AFWEGINGSKADER LOCATIEKEUZE (CONCEPT)

Doel van het conceptkader is de ondersteuning van het regionale proces om een bewuste afweging te maken over waar wordt gebouwd, met oog op het water- en bodemsysteem en de risico's vanuit wateroverlast, overstromingen, bodemdaling en drinkwaterbeschikbaarheid. Dit conceptkader is richtinggevend voor gebiedsontwikkeling en keuzes die bevoegde gezagen maken. Hiermee worden water en bodem sturend bij ruimtelijke planvorming.

Het afwegingskader zal een aantal kaarten bevatten, waarmee duidelijk wordt waar welke problematiek speelt. Dit is verdeeld in diverse categorieën: 'niet bouwen' / 'nee' / 'tenzij' / 'ja mits' / 'ja'. De maatlat is vervolgens leidend. Bodemdaling is ook hierbij een van de thema's, op basis van de bodemdalingskaart van Deltares (verwachte bodemdaling na belasting met 1 meter zand). Bodemdalingsgebieden vallen in de 'nee tenzij'- en de 'ja mits'-categorieën.

ONZE UITGANGSPUNTEN OVER HET AFWEGINGSKADER:

- Goed om op nationaal niveau inzicht te hebben;
- Afwegingskader is waardevol als signaleringskaart (dus niet absoluut); per locatie is specifiek onderzoek nodig. Bodemdaling kan van perceel tot perceel en van meter tot meter variëren;
- Duidelijk moet worden welke gevolgen het Rijk verbindt aan het afwegingskader, wat de signaleringskaart en het afwegingskader betekenen voor de gemaakte keuzes en wie dit gaat handhaven;
- De verhouding van het afwegingskader tot de reeds bestaande provinciale kaders moet duidelijk gemaakt worden;
- Belangrijk om bestaande gebiedskennis en kaarten van waterschappen en omgevingsdiensten te benutten;
- Bestaande bebouwde gebieden zijn onvolledig in zicht. Hiervoor zou een kader ontwikkeld kunnen worden.

NATIONAAL PROGRAMMA BODEM ONDER GROND EN GRONDWATER (IN ONTWIKKELING)

De Kamerbrief over 'Water en Bodem Sturend' bevat ook doelstellingen voor het landelijk gebied:

- We bewegen toe naar een grondwaterstand van 20 cm tot 40 cm onder maaiveld, afhankelijk van de bodemcompositie, omstandigheden van het watersysteem en de behoeften van het gebied. Hiermee wordt bereikt dat bodemdaling wordt geminimaliseerd en uitstoot broeikasgassen wordt gereduceerd. Dit wordt in NPLG gebiedsprocessen door alle betrokken partijen samen uitgewerkt.
- We minimaliseren de aanvoer van gebiedsvreemd water. Daardoor houden we zoveel mogelijk zoetwater beschikbaar voor peilopzet en tegengaan van verzilting. De provincies en waterschappen maken in gebiedsprocessen ruimte voor het vasthouden en bergen van zoveel mogelijk gebiedseigen water. Met name in perioden van droogte zal externe aanvoer toch nodig blijven.
- Nieuw gebiedsontwikkelingsmodel is nodig om consequent water en bodem sturend mee te laten en de levenscyclus mee te nemen.
- We beheren onze landbouwgronden duurzaam. In aanvulling op structurende keuze 18 voorkomen we hiermee onomkeerbare oxidatie van veen en behouden we ook voor de toekomst waardevolle landbouwgronden. We werken maatregelen voor beheer van landbouwgronden op het gebied van materieel, nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen etc. uit. Het Rijk vraagt provincies stevig in te zetten op het behoud van grasland.

ONZE UITGANGSPUNTEN OVER LAAGVEENGEBIEDEN:

- Goed dat er een beweging wordt ingezet naar een hogere grondwaterstand om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te minimaliseren. Dit kan echter geen generieke maatregel voor alle veenweidegebieden worden omdat grondwaterstanden van gebied tot gebied verschillen;
- Goed dat onderzoek en uitvoering wordt uitgewerkt in het NPLG en gebiedsprocessen in de PPLG's. Verankering van deze doelstellingen in landelijke wetgeving is noodzakelijk;
- Belangrijk blijft om oog te houden voor andere mogelijke oplossingen dan vernatting. 'Klei in veen' lijkt bijvoorbeeld een kansrijke maatregel om bodemdaling tegen te gaan, en verbrakking mogelijk ook. Ook andere innovaties worden nog onderzocht;
- Beleggen in de gebiedsprocessen is logisch en terecht. Wel is regie op de eindresultaten nodig. Maatregelen in het ene gebied mogen geen nadelige gevolgen hebben voor het andere gebied (afwenteling) in plaats, tijd en kosten.

SLAPPe BODEM
sterke samenwerking

SLAPPE BODEM

sterke samenwerking

OVER PLATFORM SLAPPE BODEM

Platform Slappe Bodem is een samenwerking voor en door gemeenten, provincies en waterschappen. Gevoed door bestuurlijke en ambtelijke ervaring uit de praktijk en de expertise van kennisinstituten werkt het Platform Slappe Bodem aan bewustwording en agendering van bodemdaling binnen diverse nationale, lokale en regionale beleidsvelden en agenda's. Doelstelling van het Platform Slappe Bodem is om bodemdaling in Nederland beheersbaar te krijgen door bewuste keuzes voor de (middel) lange termijn te maken.

Het Platform Slappe Bodem is er voor overheden. Wilt u ook profijt hebben van onze samenwerking? Mail ons dan voor meer informatie.

Contactpersoon

Jeroen Mekenkamp,
secretaris Platform Slappe Bodem
info@slappebodem.nl
www.slappebodem.nl

COLOFON

Redactie: Suzanne Verkoren
Marjolein van Kempen
Rienske Zegwaard
Jeroen Mekenkamp

Vormgeving: lizzil creative
Fotografie: Vincent Basler
Illustraties: Hjalmar Haagsman

